

VILA VID VIKENS ÄNGAR

Perspektiv 1. Vy över askgravplatsen med dammen i bakgrunden.

Karta 1. Stockholm med Skrubba Strandkyrkogård utmarkerad sydost om stadens centrala delar.
© Lantmäteriet, i2014/764.

Karta 2. Skrubba Strandkyrkogård vid Drevvikens strand ligger i Tyresö kommun cirka tio kilometer sydost om Skogskyrkogården. © Lantmäteriet, i2014/764.

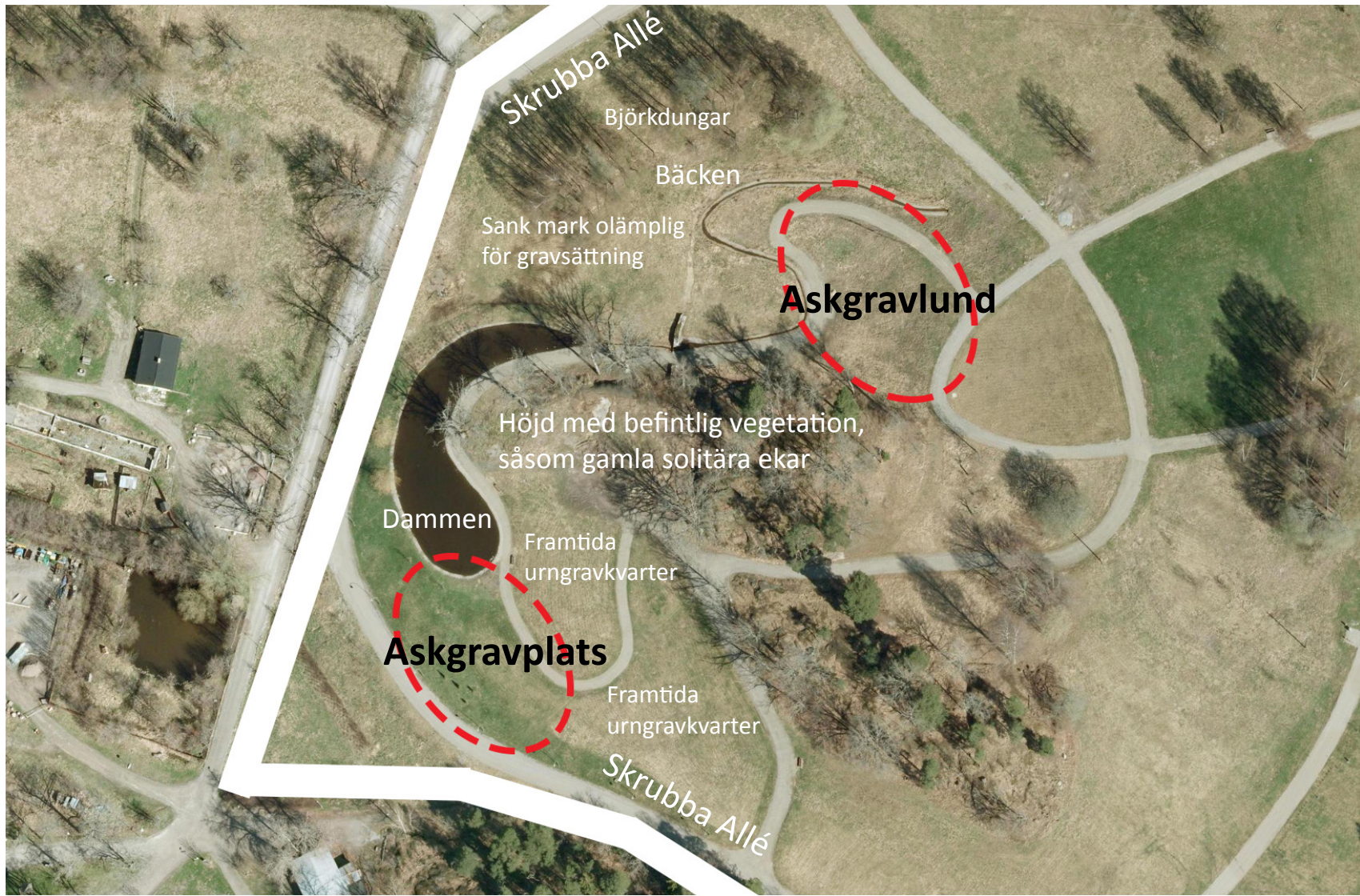
BAKGRUND OCH LOKALISERING

Skrubba strandkyrkogård ligger i Tyresö kommun söder om Stockholm med en storlek på cirka tjugofem hektar och möjlig plats för 20 000 gravar. Kyrkogården gränsar i väster till sjön Drevviken och har ett naturskönt, strandnära läge med utsikt över vattnet. Den ritades av Göran Bergquist och invigdes år 1996 men har en låg användning med få gravsatta. Strandkyrkogården ska kompletteras med en askgravlund och en askgravplats; i Stockholm efterfrågade gravskick; och behöver en förbättrad struktur, omvårdnad och trygghet kvällstid.

Gestaltningförslaget “VILA VID VIKENS ÄNGAR” kompletterar kyrkogården med en ny askgravplats och askgravlund i kyrkogårdens västra del (gravkvarter 12) för en trivsam, trygg och omsorgsfull miljö väl ämnad för sitt syfte som plats för sorgebearbetning och för att minnas nära och kära. Förhoppningen är att den nya askgravlund och askgravplatsen ska göra Skrubba Strandkyrkogård populär som plats för askgravsättning i framtiden.

Karta 3. Skrubba Strandkyrkogård med omgivning.
© Stockholms stad.

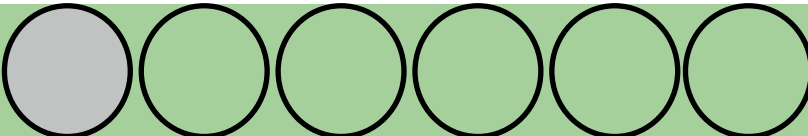
Karta 4. Den nordvästra delen av Skrubba Strandkyrkogård med platserna för askgravplatsen och askgravlund utmarkerade. © Stockholms stad.

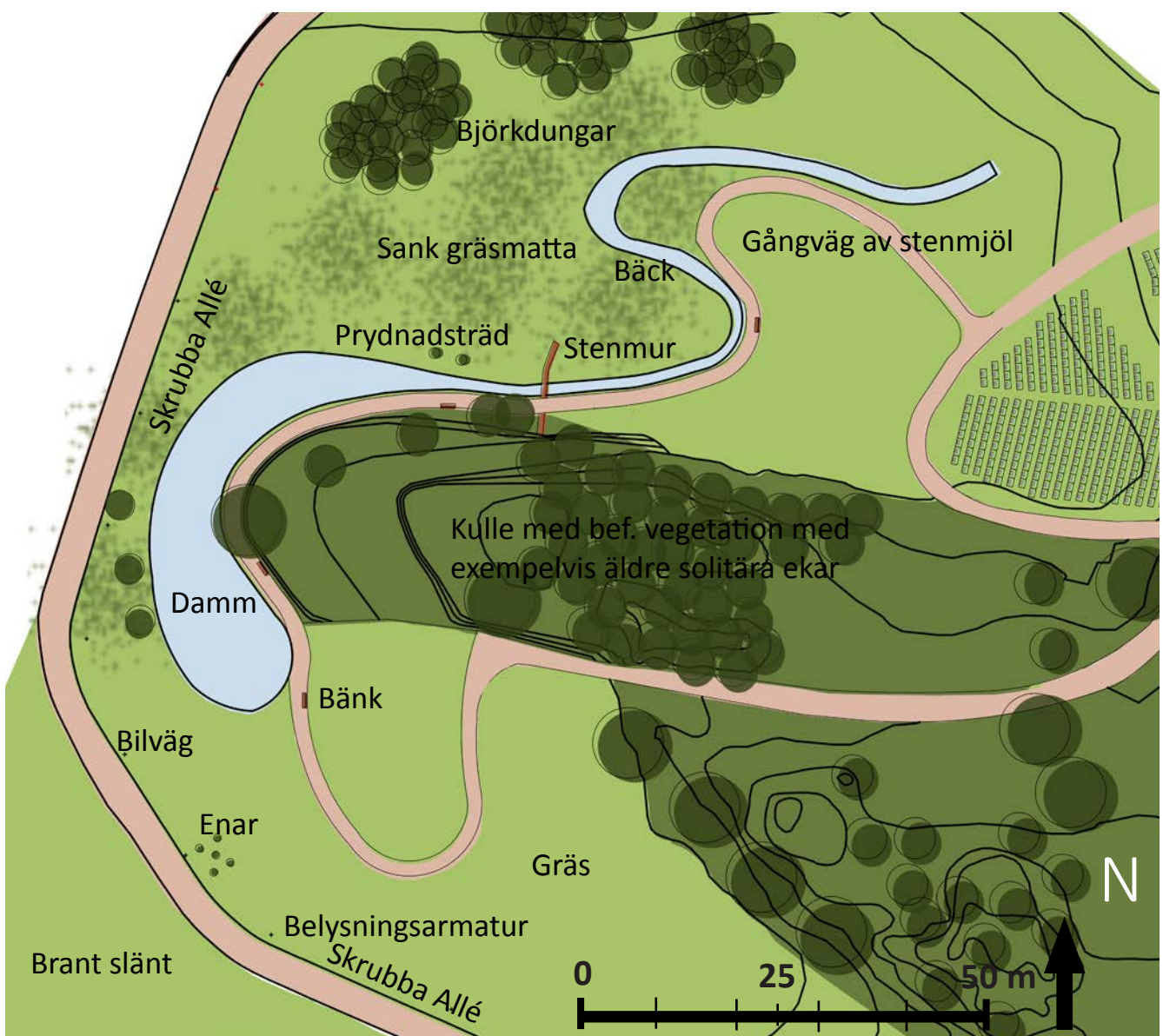
Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences
Institutionen för stad och land

Bilaga till examensarbetet “VILA VID VIKENS ÄNGAR - En askgravplats och askgravlund för Skrubba Strandkyrkogård”
Hanna Johansson, EX0504, 30 hp
Landskapsarkitektprogrammet, Avdelningen för landskapsarkitektur
Sveriges Lantbruksuniversitet, Uppsala 2015

INVENTERING

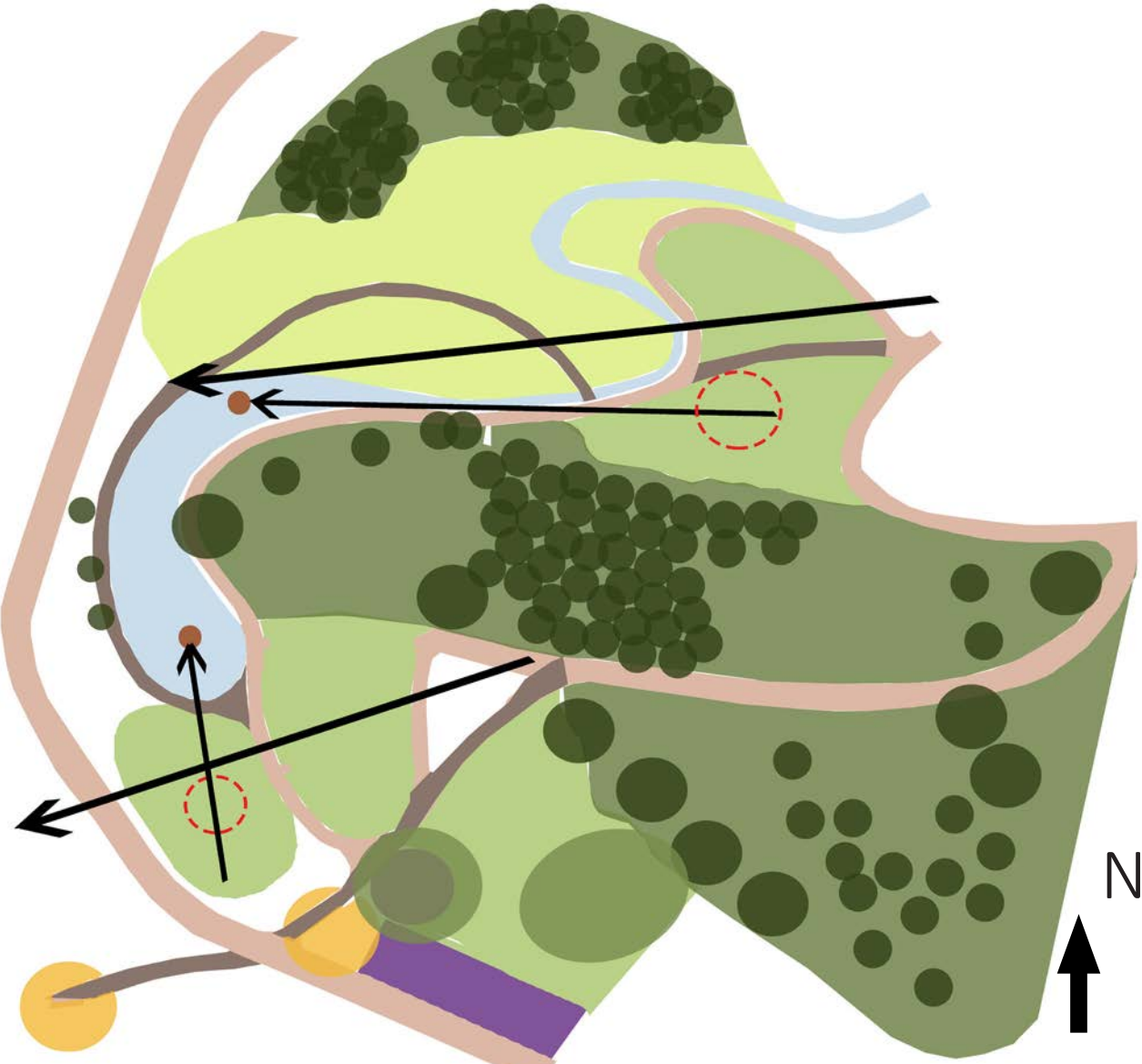

VEGETATION
Den nordvästra delen av Skrubba Strandkyrkogård har en väl uppvuxen befintlig vegetation med stora solitära ekar. I norr finns tre tätta björkdungar. Ytorna är öppna kring den centrala dammen och består till största delen av klippt gräsmatta. Markförhållandena varierar och norr om dammen är marken inte lämplig för gravsättning. I väst, mot Drevviken, sluttar kyrkogården brant. Det ger utsikt över Drevviken.

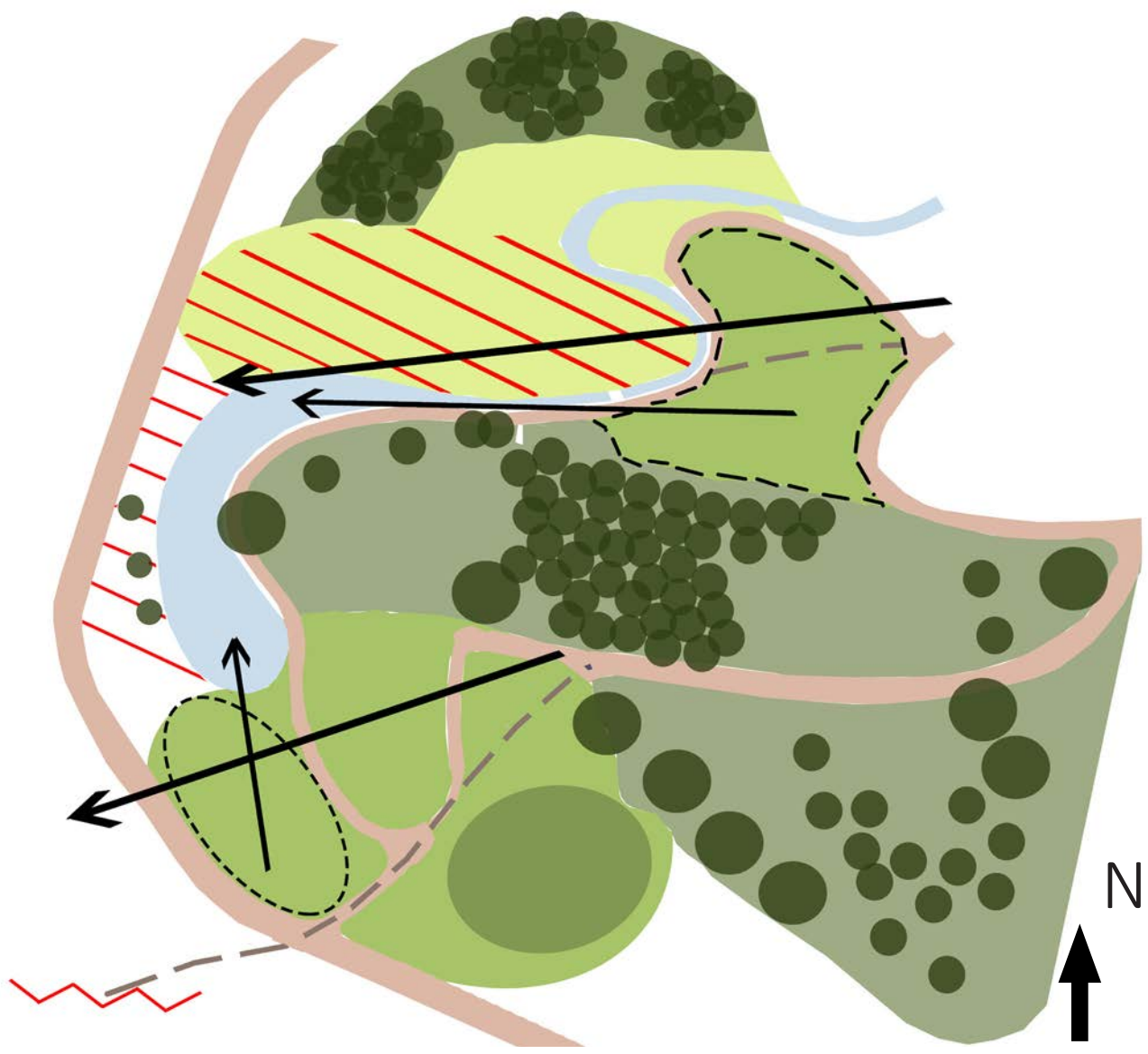
GÅNGSTRÅK
De meandrande gångstråken av stenmjöl följer topografin och är tillgängliga.

UTRUSTNING
Utrustningen är knapp med fyra sittbänkar utplacerade på östra sidan av dammen. Den enda befintliga belysningen är belysningsstolparna längs Skrubba Allé.

PROGRAM

ANALYS

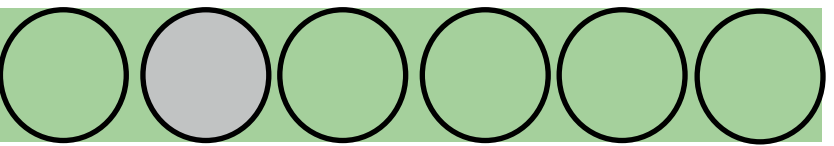
- Rumsskapande och karaktärsgivande befintlig vegetation
- Mark med markförhållanden lämpliga för askgravsättning
- Vattensjuk mark olämplig för askgravsättning
- Behov av rumsskapande element
- Ytor med god tillgänglighet lämpliga för de nya gravskicken
- Siktlinjer mot Drevviken och dammen
- Otillgänglig mark utan gångvägar
- Barriär i form av ett staket som avgränsar kyrkogården
- Upptrampat stråk

- Bevara den befintliga vegetationen och låt en arborist se över de solitära ekarna
- Tillägg av vegetation för att förbättra rumsligheten
- Skapa en extensiv fuktängsyta
- Ny gravkvartersmark inramad av häckar
- Centrala samlingspunkter i askgravlunden och askgravplatsen
- Nya entréer till kyrkogården och till de planerade gravkvarteren
- Anlägg en parkering inklusive handikapparkering för förbättrad tillgänglighet. Anlägg en servicestation
- Bevara de befintliga siktlinjerna mot dammen och Drevviken
- Nyanlagda gångvägar

ILLUSTRATIONSPLAN
SKALA 1:500/A1

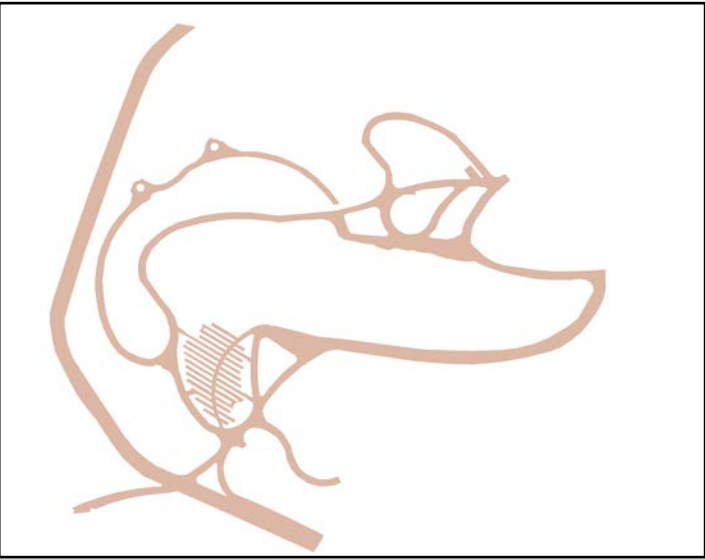
Gravkvarter 12 har en naturnära känsla med stora, majestätiska ekar som omfamnar platsen och besökarna. Träden speglar sig i den stilla dammen som ligger spegelblank framför fötterna och dovt hörs ett porlande ljud från den meandrande bäcken som ansluter från öster. Här finns en trivsamt och rofylld miljö för anhöriga till gravsatta. “VILA VID VIKENS ÄNGAR” ger ett förslag för placering och utformning av en askgravplats och en askgravlund, som blir centrala mötesplatser där man som besökare ges möjlighet att sitta nära andra eller i avskildhet för att sörja och minnas. I förslaget tas platsens inneboende kvaliteter tillvara. Den befintliga vegetationen bevaras och kompletteras och den naturliga karaktären förstärks samtidigt som nya bekvämligheter infogas. En parkering och en servicestation anläggs och ny utrustning i form av belysning och sittbänkar tillförs.

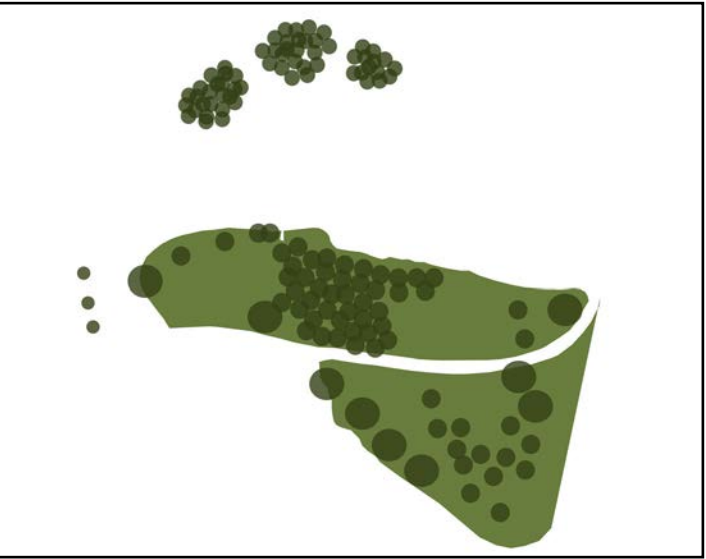
KONCEPT - STRANDÄNGAR

Förslagets koncept är strandängar. Nya gravområden i form av tänkta strandängar skapas där arkitektens tankar om platsen som en strandnära plats tas tillvara och där inspiration hämtas från gravkvarterets tidigare användning som ängs- och hagmark. Här görs platserna för gravsättning till strikta strandängar som ramas in av klippta häckar som kontrast till det organiska, fria och naturliga. De resterande öppna ytorna görs till friare ängar med ängsvegetation.

Strandängarna bevarar den befintliga vegetationen som en rumsskapande och karaktärsgivande omfamning kring de nya gravskicken.

GÅNGVÄGAR
Gångvägarna följer platsens topografi och slingrar sig organiskt kring höjder och ängar. Gångvägarnas former gör även platsen tillgänglig.

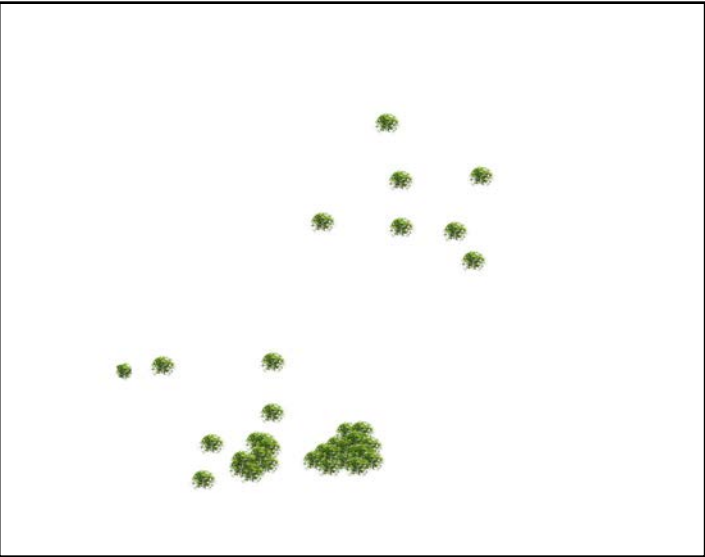
BEFINTLIG VEGETATION
Den uppvuxna befintliga vegetationen som ger platsen både rumslighet och karaktär bevaras och de äldre solitära ekarna ses över för en förlängd livslängd. En plan bör även inrättas för förnygring.

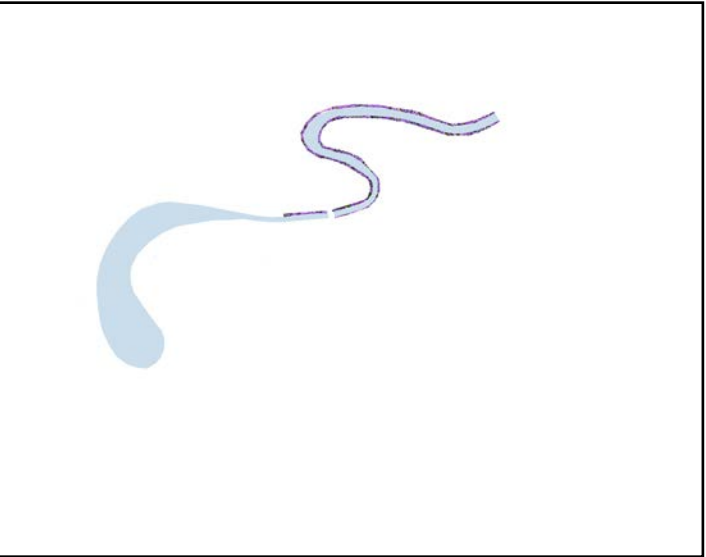
FRIA ÄNGAR
De ytor som inte är lämpliga till gravsättning ges en extensiv och friare utformning. Inplanteringen av ängsvegetation anpassas till rådande förhållanden. På sank mark planteras fuktälskande ängsväxter medan torrängarna i de högre belägna partierna får torrängsvegetation. Ängarna slås en gång per säsong men lämnas övrig tid till blomning.

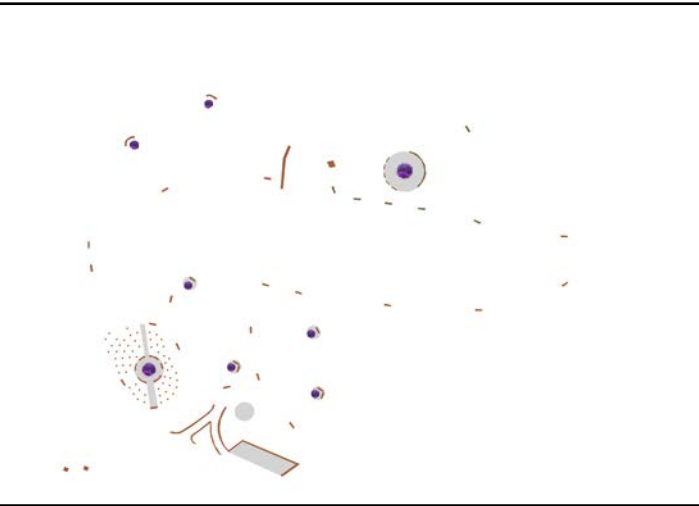
STRIKTA ÄNGAR - NYA GRAVKVARTER
De strikta ängarna blir på grund av gravsättning mer skötselintensiva. Här klipps de frodiga gräsmattorna efter behov och de ramas in av formklippta avenbokshäckar som kontrast till platsens annars organiska formspråk.

NYA EKAR
De nya träd som planteras placeras i gångvägarnas korsningar för att bryta upp det stora rummet och att för skapa en intimare känsla. Träden ges gott om plats och är ekar som också hjälper till att förnygra det befintliga beståndet av äldre solitärträd.

VÅRLÖKAR
För att ge platsen kring dammen och bäcken något för besökaren att fästa blicken vid under alla årstider har ett band med vårlökar ritats in kring den meandrande bäcken. Vårlökarna ger en färgexplosion från februari månad och höjer bäckens form.

UTRUSTNING & CENTRALA SAMLINGSPUNKTER
Platsens utrustning är rak och strikt. Det gäller de flesta sittbänkar, belysningspollare, stenmurar och gravstenar och skapar en tydlig kontrast mot det annars organiska formspråket.

På askgravplatsen och i askgravlunden skapas centrala samlingspunkter för utsmyckning och med plats för kontemplation. Sittplatserna samlas kring centrala praktplanteringar som bidrar med något under alla årstider.

PLANTERINGSPRINCIPER

Här följer beskrivningar av de fem planteringsprinciper som tillämpas i förslaget;

- DE FRIA ÄNGARNA
- DE STRIKTA ÄNGARNA - GRAVKVARTEREN
- NYA SOLITÄRA EKAR
- LÖKPLANTERINGAR LÄNGS BÄCKEN
- PRAKTPLANTERINGAR

DE FRIA ÄNGARNA

På de fria ängarna anpassas växterna efter markförhållandena. De sank partierna får fuktälskande växter medan torrare mark får torrängsvegetation.

Förslag på ängsväxter. Från vänster; gulmåra (torräng), smörboll (fuktäng) och midsommarblomster (fuktäng).

DE STRIKTA ÄNGARNA

De strikta ängarna har frodigt gröna gräsmattor likt de som finns där idag. Gräsmattorna ramas in av strikt formklippta avensbokshäckar.

Avenbok - Carpinus betulus fk Stenshuvud E ramar in de nya gravkvarteren.

NYA SOLITÄRA EKAR

Nya skogsekar av sorten Quercus robur fk Ultuna E planteras i gångvägarnas korsningar där de ges plats att utvecklas till nya karaktärsgivande och rumsskapande solitära träd.

Quercus robur fk Ultuna E blir karaktärsgivande framtida solitärträd.

LÖKPLANTERINGAR LÄNGS BÄCKEN

Vårlökar i ett band med blomning från tidig vår (februari-mars) ger färgrik prakt och gör platsen föränderlig under året.

Iris reticulata 'Harmony' - våiris har en rik blå färg, trivs fuktigt och blommar i mars medan Crocus vernus - vårkrokus blommar från februari.

PRAKTPLANTERINGAR

Praktplanteringarna blir askgravplatsen och askgravlundens smycken. Här planteras perenner för färgprakt och karaktär under hela året.

Lavandula angustifolia 'Hidcote Blue' - lavendel, Allium aflatanense - kirgislök och Molinia arundinacea 'Moerhexe' - blåtåtel ©odla.nu 2015

BELYSNINGSPLAN

SKALA 1:500/A1

BELYSNING

Belysningen vid dammen är i dagsläget obefintlig med undantag från belysningsstolparna som lyser upp Skrubba Allé. Den mörka kyrkogården skapar otrygghet kvällstid, vilket resulterar i få besökare. Kyrkogården bör vara trivsamt alla tider på dygnet under alla årstider, vilket gör belysningen viktig. Tre olika belysningsprinciper har tagits fram för att göra platsen omsorgfull och inbjudande, även när mörkret faller på.

BELYSNINGSPOLLARE

Belysningspollare placeras, likt på resterande delen av kyrkogården, ut längs gångvägarna. De strikta pollarna har ett mjukt, varmt och behagligt sken som sprids jämt över gångvägen. Pollarna leder besökaren och markerar ut gravkvarteren.

INFÄLLD BELYSNING

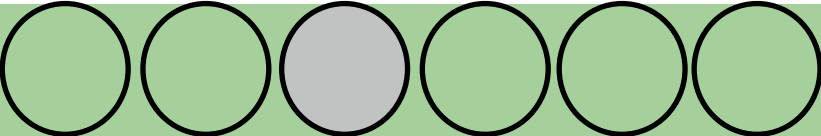
En infälld belysning i bänkar, kantsten och marksten ger ett varmt ljus som punktbelyser och förhöjer känslan av delar av askgravplatsen, askgravlunden och resterande gravkvarter som egna platser.

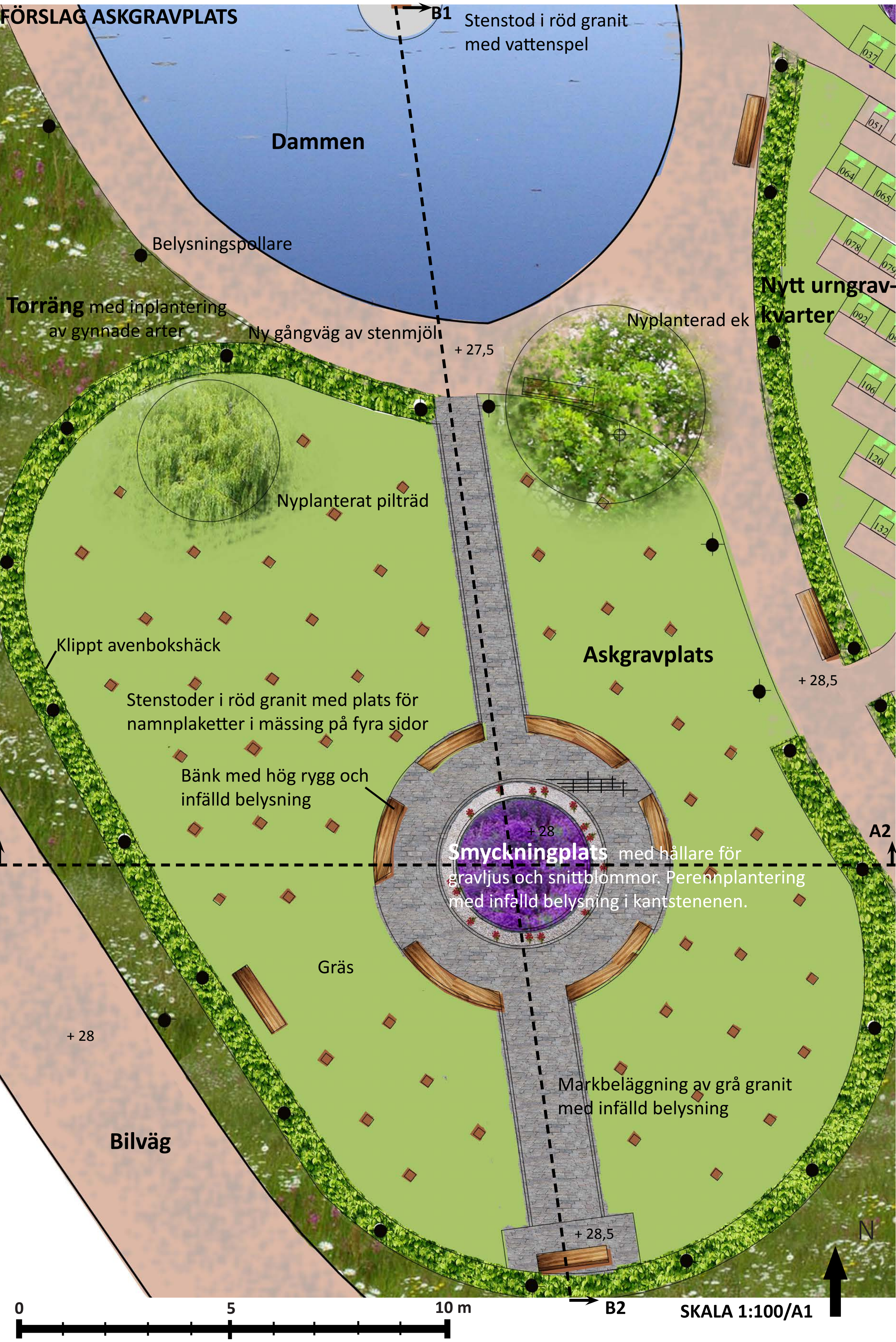
BEFINTLIGA

BELYSNINGSSTOLPAR

De befintliga belysningsstolparna i pulverlackerat stål längs Skrubba Allé bevaras. De kopplar samman platsen med resterande kyrkogården och ger bilvägen ett grundläggande ljus .

VILA VID VIKENS ÄNGAR- ASKGRAVPLATSEN

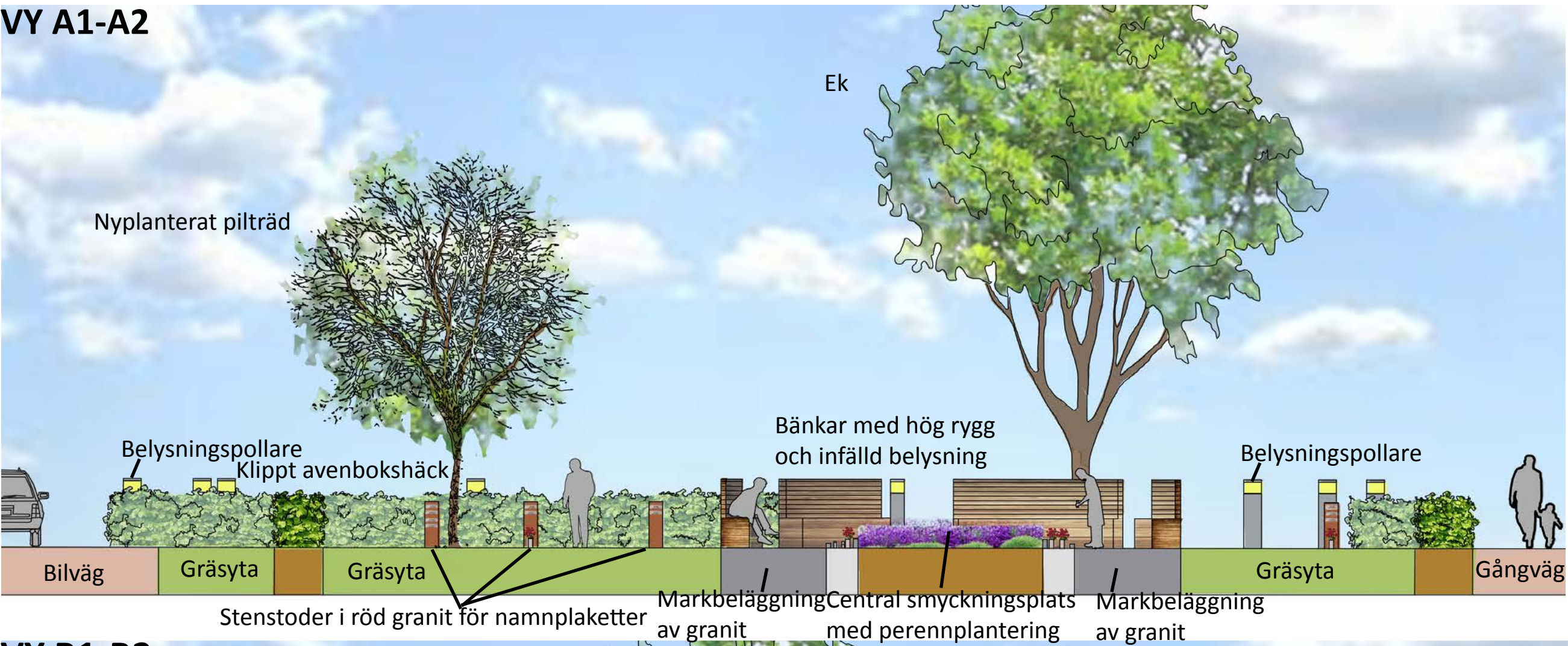
Perspektiv 2. Vy över askgravplatsen med sin centrala smyckningsplats med gravstenar runtomkring inramade av en frodigt grön avenbokshäck och med dammen i bakgrunden. Siktlinjen förstärks av det porlande vattenspelet.

Askgravplatsen ramas in av en klippt avenbokshäck som upprätthåller sin struktur sommar som vinter, lövad som avlövad. Den skapar en tydlig rumslighet och omsluter samtidigt som den ger utsikt mot både dammen och resterande delen av kyrkogården. Siktlinjen mot dammen och den högresta, enkla stenstoden av röd granit med sitt vattenspel förstärks med en gångväg med långsgående markbelysning som avslutas med en sittbänk i söder. Vattenspelet hjälper till att rikta besökarnas uppmärksamhet mot dammen och skapar en rofylld och meditativ stämning med sitt porlande ljud.

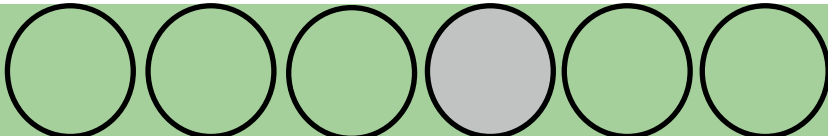
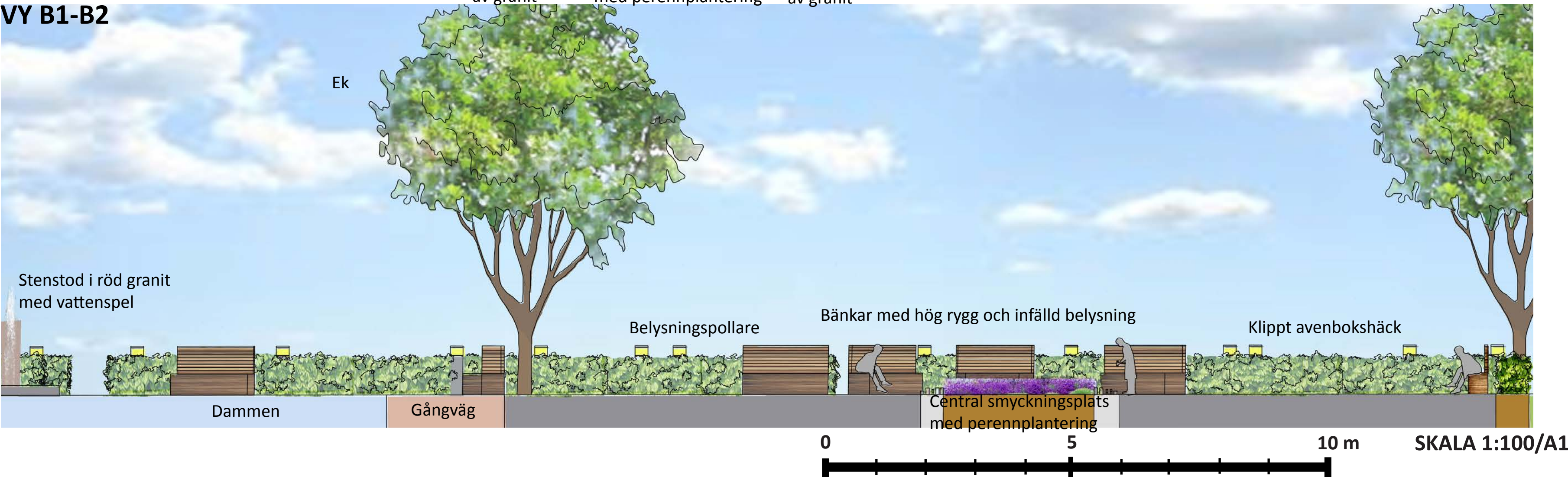
Resta stenar för namnplaketter som blir lätta att se på vintern placeras ut kring smyckningsplatsen i mitten. På stenarna i röd granit, likt den i övriga stendetaljer på kyrkogården, kan fyra namnplaketter sättas upp på varje sida. Möjlighet ges för upp till sexton askor att gravsättas nedanför varje sten (fyra på varje sida). Det ger plats för familjemedlemmar att gravsättas bredvid varandra. Beroende på efterfrågan kan stenarna ställas ut successivt från mitten och utåt mot askgravplatsens gränser.

Utsmyckning, i form av gravljus och styckblommor, tillåts intill stenarna för namnplaketter men också vid smyckningsplatsen. Smyckningsplatsen kröns av en stor, rikblommade praktplantering för alla årstider. Praktplanteringen är ett smycke att vila uppmärksamheten på för besökande som vilar en stund på de omgivande bänkarna

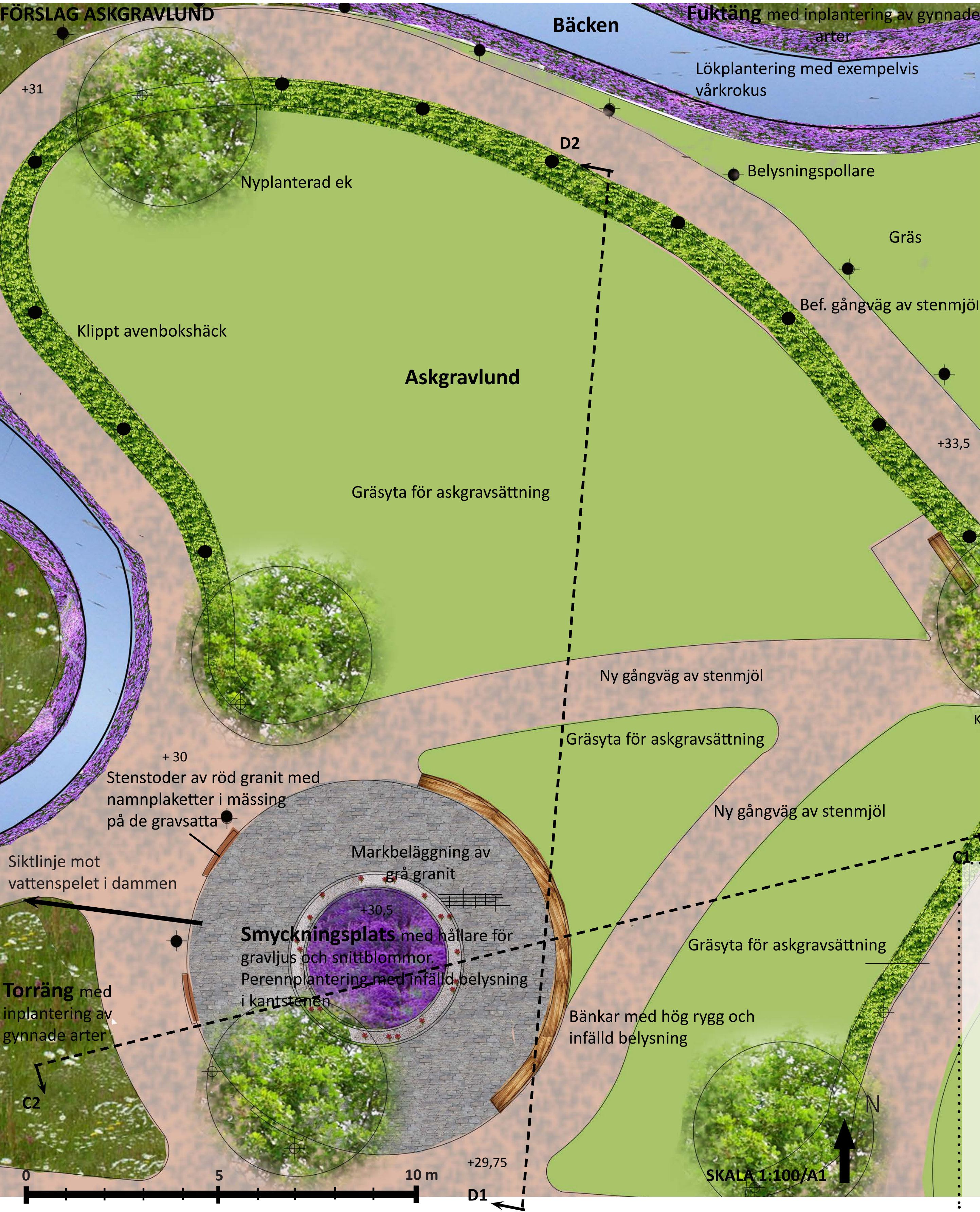
VY A1-A2

VY B1-B2

VILA VID VIKENS ÄNGAR- ASKGRAVLUNDEN

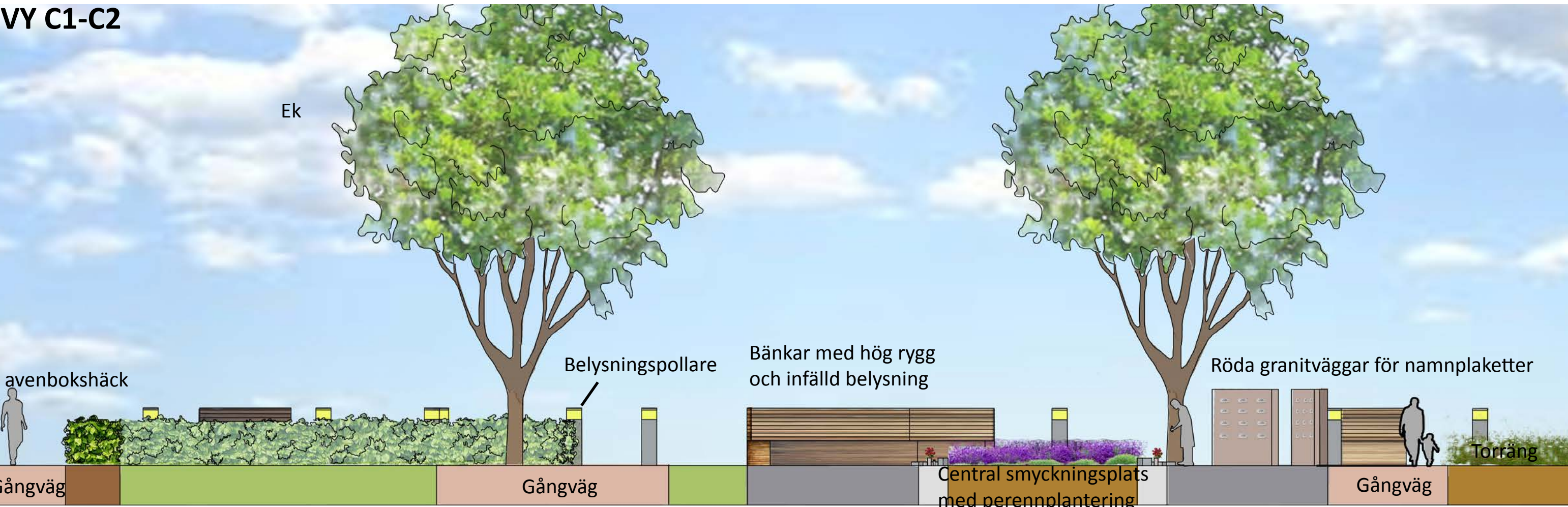

Askgravlund ramas in av en klippt avenbokshäck, som har struktur sommar som vinter. Den skapar tydlighet i askgravlundens utbredning och omsluter samtidigt som den ger utsikt mot dammen, den högsta stenstoden av röd granit med sitt vattenspel och den meandrande bäcken. Vattenspelet riktar uppmärksamheten mot dammen och skapar en rofylld och meditativ stämning med sitt porlande ljud.

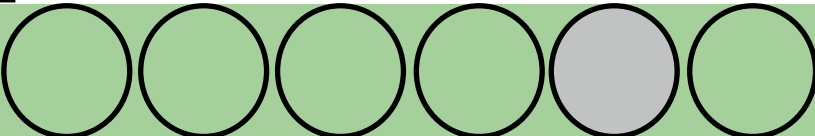
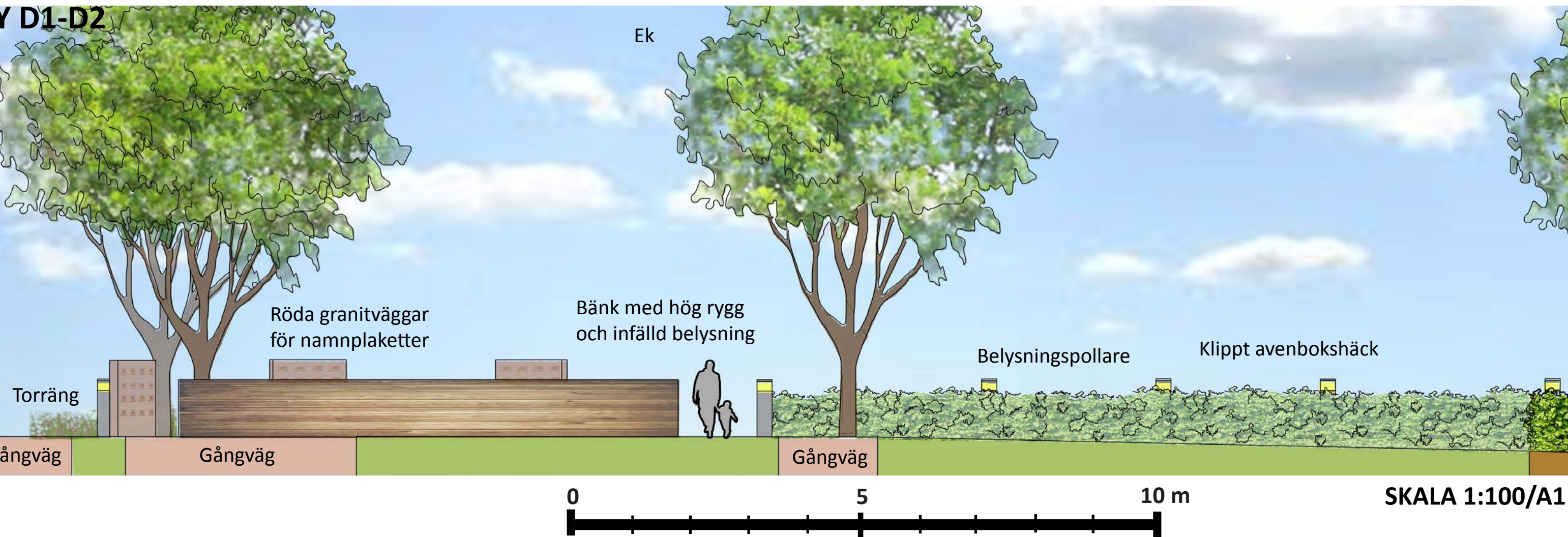
Stenvägg för namnplaketter i röd granit sätts upp i en halvcirkel kring utsmykningsplatsen. De skapar rum, men plats lämnas mellan dem för utsiktens skull. Beroende på hur stor efterfrågan är kan väggarna placeras ut en i taget. Askan gravsätts på gräsmattan som finns innanför häckavgränsningen.

Smyckningsplatsen har en rikblommande praktplantering för alla årstider som fångar besökarens öga. Här kan denne slå sig ned på en bänk med hög rygg.

VY C1-C2

VY D1-D2

DETALJER

PRAKTPLANTERINGAR

ÅRSTIDSSCHEMA MED VÄXTERNAS HÖJDPUNKTER

	VÅR	SOMMAR	HÖST	VINTER	BLOMNING
LÖKAR					
Allium aflatunense ‘Purple Sensation’ - kirgislök	X	X			<div>Maj-juni</div>
Crocus kotschyanus - höstkrokus			X		<div>September-november</div>
Crocus tommasinianus ‘Ruby Giant’ - krokus	X				<div>mars</div>
Tulipa Triumph ‘Puple Flag’ - tulpan	X				<div>April-maj</div>
Tulipa Triumph ‘Wildhof’ - tulpan	X				<div>April-maj</div>
Tulipa Triumph ‘Zurel’ - tulpan	X				<div>April-maj</div>

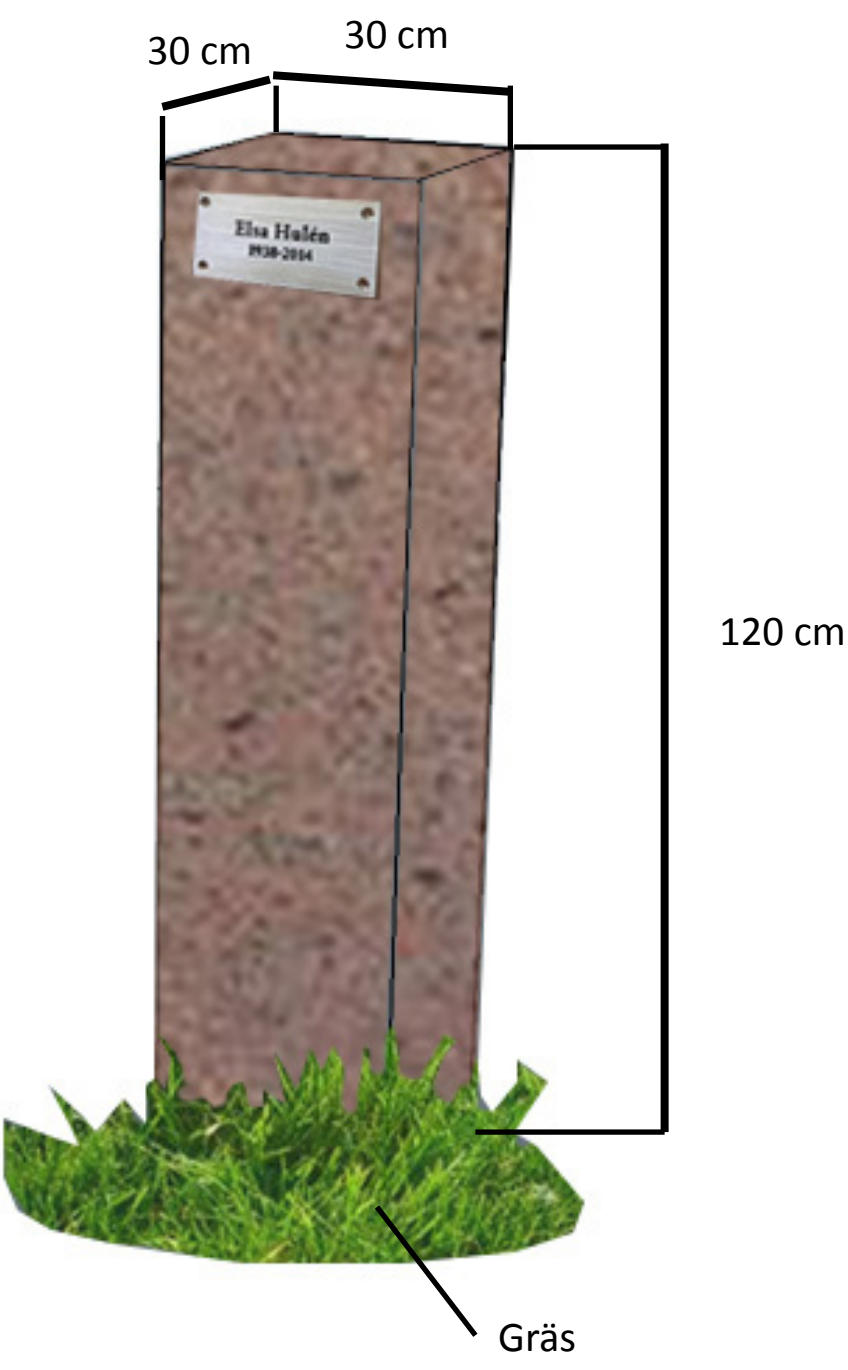
PERENNER

Lavandula angustifolia ‘Hidcote Blue’ - lavendel		X		X	<div>Blommar under högsommaren</div>
Molinia arundinacea ‘Moerhexe’ - blåtåtel	X	X	X	X	<div>Blommar under sommaren, får en fin höstfärg och står kvar under vintern. Växtligheten som står kvar under vintern hjälper till att uppfylla Bergqvist krav om vinteraspekter</div>

PERENNERNAS FÄRG

Praktplanteringarna får ett färgschema med en rik blå till lila färg. Färgen gör att planteringarna blir tydliga mittpunkter men ger besökarna också en känsla av lugn, frid och stillhet. Det fungerar väl med askgravplatsens och askgravlundens syfte som platser för sorgebearbetning och för att minnas nära och kära.

STENSTODER OCH STENVÄGGAR

STENVÄGGAR

Stenväggarna där namnplaketterna på de gravsatta sätts upp på askgravlundens är huggna i röd Bohus Broberg granit och har precis som stenstoderna på askgravplatsen en krysshämrad yta

Enkla namnplaketter av mässing med de gravsattas namn, födelsedatum och dödsdatum. Plaketterna sätts ut i turordning efter gravsättning på väggarna men markerar inte på samma sätt som på askgravplatsen ut var askan är gravsatt. Här gravsätts istället askan på en gräsmatta en bit från stenväggarna.

STENSTODER

Stenstoderna som markerar ut gravsättning på askgravplatsen är huggna i röd Bohus Broberggranit och har en krysshämrad yta för att ge ett naturligt intryck som passar väl till de stendetaljer i form av stenmurar och stora entréstenar som redan finns på Skrubba Strandkyrkogård.

Enkla namnplaketter av mässing med de gravsattas namn, födelsedatum och dödsdatum placeras ut på stenstodernas sidor.

Plaketten placeras ut på den sida av stenen ovanför var askan till den avlidna placerats. Här finns plats för gravsättning av fyra askor per sida av stenen, det vill säga 16 askor per sten. Möjlighet ges för familjer att gravsättas på samma sida av en sten för att få vila tillsammans.

